

Moderne natur- og friluftsbarnehagers administrative utfordringer og politiske påvirkningskraft

Natur- og friluftsbarnehagens utfordringsbilde, hvordan påvirkes politiske prosesser og hvilke administrative utfordringer står de overfor.

Jørgen Gunderengen
kandidatnummer: 5028

Bacheloroppgave
BHBAC3930 – Barns lek og læring i naturen
Trondheim, april 2018

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

Forord

Å jobbe med et prosjekt som en bacheloroppgave krever enormt med konsentrasjon, viljestyrke og arbeidskraft. Det er et under at så mange oppgaver skrives årlig som det gjør, og viser om ikke annet styrken til den norske student.

Tematikken i denne oppgaven dreier seg rundt både politiske saker og barnehagens egenmeldte administrative utfordringer. Jeg har i dette arbeidet forsøkt å presentere data og teori på en objektiv måte, og skille mellom hva som er sannhet og hva som er trender. Å jobbe kvantitativt med temaer som barns oppvekst, barnehage og mer spesifikt barnehageadministrasjon gjøres generelt sett veldig lite. Det har derfor vært fantastisk å ha to flotte veiledere som på hver sin måte har gjort det mulig for meg å stå i dette arbeidet.

Videre er denne oppgaven ikke et helhetlig bilde på hvordan administrative utfordringer og politisk påvirkningskraft ser ut i virkeligheten, men det er en smakebit. En flamme er tent i meg, og om et år når jeg skal starte arbeid med masteroppgave vet jeg nøyaktig hvilket tema jeg vil skrive om. Det er en sann glede å få muligheten til å jobbe med mine verdier (miljøbevaring og bærekraftig utvikling) sammen med min nysgjerrighet på den moderne barnehagens drift og administrasjon. Uten forskerfriheten vi så privilegert kan hvile oss på i Norge er det ikke sikkert jeg til samme grad kunne presentert mine funn, og for dette er jeg glad.

Denne oppgaven hadde ikke vært mulig uten tilliten til 47 natur- og friluftsbarnhager som har følt seg komfortable med å svare på mine spørsmål i viten om at informasjonen de gir forblir anonym og behandlet med objektivitet. Til alle som har bidratt, en takk.

Videre har motivasjonen jeg har fått fra venner og bekjente vært en stor årsak til at jeg får levert, da jeg like over en måned før leveringsfrist mistet alt arbeidet grunnet dårlig back-up og foreldet PC. En spesiell takk til Mathea, som har vært en sparringspartner og bidragsyter fra start til slutt.

Tre år ved DMMH har vært kunnskapsberikende, karakterbyggende og dannende. Den til tider enorme arbeidsbelastningene har ledet meg til en dyp forståelse av det pedagogiske faget og gitt breddekunnskapen nødvendig for å utøve barnehagelærerprofesjonen. Likevel er dette bare starten på min tid som forsker. Med erfaringene jeg har gjort og kunnskapen jeg har tilegnet meg føler jeg meg klar for det neste steget; nå står master for tur.

Innhold

INNHOOLD	1
KAP. 1 INNLEDNING	2
1.1 FORMÅLET MED OPPGAVEN	2
1.2 BARNEHAGENS STRUKTUR, OG Plass I SAMFUNNET	2
1.3 VIKTIGHETEN AV ET REALISTISK SYN PÅ ADMINISTRASJON	3
KAP. 2 METODE	4
2.1 METODEVALG OG STRATEGI	4
2.2 DATAINNSAMLINGEN	4
2.3 GJENNOMFØRING AV DATAINNSAMLING	7
2.4 ANALYSEARBEID	8
2.5 METODEKRITIKK	9
KAP. 3 TEORI	11
3.1 SAMFUNNSBILDET I DAG	11
3.2 LEDELSE SOM FUNKSJON	11
3.3 NATUR- OG FRILUFTSLIV I BARNEHAGEN	15
3.4 AVSLUTNING TEORI	17
KAP. 4 FUNN	18
4.1 GRUNNTALL OG FORMALIA	18
4.2 UTSTYR OG MANGLER	19
4.3 LOGISTIKK.....	19
4.4 MILJØORDNINGER OG POLITISK PÅVIRKNING.....	20
KAP. 5 DRØFTING	22
5.1 NATUR OG FRILUFTSLIVET I BARNEHAGEN.....	22
5.2 BARNEHAGENS KRAFT I KOMMUNEN	23
5.3 ADMINISTRATIV DØDVEKT.....	25
5.4 DIREKTE OG INDIREKTE PÅVIRKNING.....	25
5.5 OPPSUMMERING	26
KAP. 6 AVSLUTNING	28
REFERANSER	29

Kap. 1 Innledning

1.1 Formål, tema og problemstilling

I denne bacheloren skal jeg ta for meg den administrative siden ved natur- og friluftsbarnehager, og hvilke utfordringer som påvirker både daglig drift og årshjulet til barnehagene. I Norge i dag handler natur- og friluftsbegrepet mer om naturglede enn det gjør å være en god friluftsborger. Det er altfor lite skrevet om hvordan barnehagenes arbeid for natur, friluft og bevaring preges av økonomi, logistikk og utstyr. Jeg skal derfor forske på dette, med utgangspunkt i problemstillingen:

«På hvilke måter kan kommunesamarbeid og administrative oppgaver utfordre driften til natur- og friluftsbarnehager»

Jeg ønsker med denne oppgaven å sette fokus på den administrative siden ved barnehager, og lete etter svar på hva dagens barnehager faktisk bruker av de påvirkningsmulighetene de har. Jeg tror det finnes store forskjeller i hva samfunnet oppfatter av barnehagens arbeid og hva de faktisk står ovenfor i sin daglige drift. Derfor blir det viktig å undersøke virkeligheten bak barnehagen som politisk påvirkningskraft, og spesifikke utfordringer knyttet til driften av barnehagen.

1.2 Barnehagens struktur, og plass i samfunnet

Som en del av velferdsstaten er barnehagen en samfunnsinstitusjon med et enormt mandat. Spesielt for barnehagen er de brede linjene i rammeplanen og relevant lovverk, som gir overordnede føringer på hvordan barnehagen skal drifte. Barnehagen skal under rammeplanen sikre en trygg oppvekst for barn i alderen 1-6 år, og være en institusjon som kan by på læring gjennom lek i alle fagfelt (KD. 2017). Innen bærekraft og naturbevaring skal barnehagen være et krafthus for informasjon, og bidra til alt fra det første møtet med naturen til gleden ved å jobbe bærekraftig og jobbe med naturen (KD. 2017).

Selv med dette mandatet, og status som en etablert samfunnsinstitusjon er det fortsatt fordommer om hva barnehagen er. De største forkjemperne for den moderne barnehagen er dagens småbarnsforeldre, som gjennom sin nære relasjon til barnehagen har åpnet øynene for mulighetene institusjonen byr på. Barnehagens utvikling er avhengig av å spre denne forståelsen til alle subkulturer i samfunnet, og sikre at barnehagens status i kommune og stat anses som både faglig sterk og relevant i spørsmål om utdanning, utvikling og natur og bærekraft.

1.3 Realistisk syn på administrasjon og presentasjon av statistikk

En annen fordom jeg hører er individer som mener barnehagens styrer hovedsakelig sitter på kontoret og veileder ansatte og foreldre, og har et overblikk over hvordan barna har det på avdelingen. Den moderne barnehagen er selvfølgelig dette, men også mye mer. I dagens barnehage skal styreren og administrasjonen ha ansvaret for økonomi, innkjøp, logistikk, personale, HMS, politisk påvirkning og ansikt i media. Alt dette i en allerede hektisk hverdag, og med et ekstra fokus på kontinuerlig utvikling. Å fremstille barnehagens administrasjon i et realistisk perspektiv er derfor veldig viktig for barnehagens status og gjennomslagskraft. Gjennom grupper som barnehageopprøret 2016 har barnehagen i flere år nå forsøkt å heve sin stemme, og fått gjennomslag for det. Det finnes fortsatt betente politiske saker som krever god behandling, og et styrket syn på barnehagens administrative side vil være med på å gjøre kvalifiserte styrere bedre rustet i diskusjon og innspillsrunder med de folkevalgte som skal fatte vedtakene.

Det har vært utfordrende å skrive et teorikapittel (Kap. 3) der endringsledelse, administrativ ledelse og tilknyttede utfordringer kommer godt frem. Det kan til tider virke tunglest og drøftende, da jeg har vært avhengig av å kryssreferere mange av punktene jeg ønsket å løfte frem. Det er likevel til fordel for oppgaven, da flere sider av teorier og argumentasjoner har blitt løftet, og helheten som resultat blir sterkere sammenknyttet.

Videre er også presentasjon av mye statistikk på få ord en vanskelig oppgave (Kap. 4). Utfordringen er at statistikk ofte omhandler tall, og det kan være tungt å lese mange tall som står i relasjon til hverandre. Det er likevel en viktig presentasjon da mange av svarene gitt fra barnehagene skal drøftes opp mot teori, så selve presentasjonen av funnene har en viktig plass i å redegjøre for virkeligheten i natur- og friluftsbarnhagene.

Med en styrket natur- og friluftsbarnhage blir det mulig å danne en generasjon med forkjærlighet for natur og et øye på bærekraftig utvikling. Hvilke forutsetninger som ligger til grunn for dette arbeidet og hvordan barnehagene svarer i henhold til etablerte teorier blir derfor hovedfokus i denne oppgaven, og løsninger på spesifikke problemer kan komme på et senere tidspunkt.

2.1 Metodevalg og strategi

Å avdekke utfordringer ved drift av natur- og friluftsbarnehager er et veldig sammensatt prosjekt. For det første er det ikke skrevet mye litteratur på temaet. For det andre har hver ansatt i barnehagen en subjektiv holdning til hva som er forventet av dem, og hvor «enkelt» administrasjon og økonomi skal være. Metode for innsamling av data blir derfor avgjørende for utfallet til prosjektet, og valget landet på «metodetriangulering». Metodetriangulering handler om å bruke ulike metoder enten i sekvens eller samtidig for å oppnå et bedre resultat enn de individuelle metodene alene (Sander. 2017).

Med metodetriangulering skulle oppgaven ta utgangspunkt i data fra kvalitative, semi-strukturerte intervju som ville gi en retning på hvordan spørsmål i en større kvantitativ survey skulle formuleres. Dette ville styrke prosjektet da det generelt sett er et fåtall av kvantitative studier og lite forskning direkte om natur- og friluftsbarnehagers utfordringer.

2.2 Datainnsamlingen

Avhengig av behovet kan metodetrianguleringen brukes til ulike formål. I denne oppgaven var intervju (kvalitativ) en metode for å skaffe bedre innsikt i styrerens perspektiv, og svarene ble brukt som grunnlag for en større kvantitativ analyse. Det var med andre ord ingen intensjon å bruke de kvalitative dataene som resultat, men som en pekepinn i hvilken retning jeg skulle lete etter svar.

2.2.1 Kvalitative intervju og en kvantitativ survey

Jeg gjennomførte intervjuet semistrukturert; intervjuet fulgte en intervjuguide jeg på forhånd skrev, og respondentens svar kunne være både konkrete og utdypende avhengig av hva respondenten tenkte på. Intervjuene skulle ikke slavisk følge intervjuguiden; den var til stede som et hjelpemiddel til å få samtalen gående innen gitt tema.

I Miller & Glassner (2016) drøftes ulike perspektiv på et intervju. De skisserer tre ulike innfallsvinkler til samme type intervju: «positivisten», «emosjonisten» og «[radical] sosialkonstruktivisten». Positivisten mener intervjuet skal speile virkeligheten i størst mulig grad, men Miller & Glassner understreker at denne innfallsvinkelen i en årrekke har fått mye kritikk. Emosjonisten ønsker å få et genuint blick inn i respondentens holdninger og opplevelser, men igjen er utfordringen å få et «ekte» møte, og ikke gjenfortellinger av andres holdninger. Sosialkonstruktivisten på den andre siden mener et møte mellom intervjuer og respondent ikke kan speile et sosialt samfunn, da intervjuer og respondent vil skape (konstruere) sine egne tolkninger av det sosiale samfunnet (Miller & Glassner, 2016, s. 52).

Barnehagen er et mikrosamfunn bestående av ulike «borger»-grupper (barn, ansatte, foreldre, administrasjon). I et sosialkonstruktivistisk perspektiv vil dette samfunnet ikke kunne reflekteres i et intervju, da både intervjuer og respondent vil konstruere egne bilder av dette samfunnets struktur og funksjon. Derfor måtte intervjuguiden formuleres på en måte som i stor grad lente seg på den administrative siden til barnehagen; hvilke rutiner, hvilke incentiver o.l., og ikke; hvordan opplever de det, hvem føler de kan det o.l. Dette kunne øke validiteten i respondentens svar da det var lite sosialt innhold, og det samfunnsmessige aspektet i barnehagen ikke berørtes. Innfallsvinkelen til emosjonisten vil kritisere denne fremgangsmetoden, da det ikke ivaretar respondensens subjektive opplevelser av hverdagen; i dette tilfellet styrers opplevelse av utfordringer i driften av barnehagen som samfunn. Likevel valgte jeg å støtte meg i det sosialkonstruktivistiske perspektivet da intervju med vekt på administrasjon i stor grad handler om å gjengi tall, fakta og informasjon som objektiv sannhet. Dette, som med alle intervju, med en subjektiv tilnærming fra respondenten.

Et viktig poeng i prosjektet er at det fra før av er lite dokumentert og forsket på spesifikke administrative utfordringer. Derfor hadde ikke intervjuene nok holdepunkter for å drøfte og analysere et utfordringsbilde i Norge. Både Silverman og Alvesson uttrykker samme skepsis som kritikere av emosjonisten, og mener språket til respondenten ikke er direkte og utvetydig (Rennstam & Wästerfors. 2015. s. 41).

I motsetning til den kvalitative delen av innsamlingen handlet surveyen i stor grad om å få mange nok svar til å kunne generalisere nok datapunkter til en sannhet eller trender i samfunnet. For å ta et eksempel kan en i intervju (kvalitativt) stille spørsmålet «hvor mange barn viser ønske om å leke utendørs daglig?» og få et detaljert svar der kanskje ett barn viser interesse hvis et annet gjør det, noen viser interesse om de har hatt en god start på dagen, osv. Stilles samme spørsmålet i et spørreskjema er det ikke rom for et detaljsvar, og forskeren støtter seg derfor på antall svar avgitt da dette gir trender: «72% av barnehagene svarer at mellom 70-80% av barna viser ønske om å leke utendørs». Dette viser en grunnleggende forskjell i hvordan data fra de ulike metodene må behandles. I de kvalitative metodene kan mye sies om få barnehager, mens i de kvantitative kan litt sies om mange barnehager. Johannessen, Tufte og Christoffersen drøfter de ulike sidene av myke (detaljrike og direkte observerbare) data og harde (tallfestede og kvantifiserbare) data. De mener sosiale relasjoner er vanskelig å fange med harde data, men at grunnleggende motiv fortsatt kan forskes på og telles opp gjennom kvantitative metoder (Johannessen, Tufte & Christoffersen. 2016. s. 34). Da må spørsmålene i surveyen være konkrete og stille direkte spørsmål, slik at en respondent

i gårdsbarnehage i Nord-Norge vil tolke spørsmålet på samme måte som en respondent i naturbarnehage i Rogaland.

Johannessen, Tufte og Christoffersen bruker også mye tid på å snakke om et annet aspekt av kvantitativ analyse: «bortfall». Gruppen beskriver bortfallet som alle respondenter med muligheten til å avgi svar, men av ulike årsaker velger å ikke svare (Johannessen, Tufte & Christoffersen. 2016. s. 248). Bortfallet er som de beskriver en feilkilde, og for å motvirke bortfall er det i «bachleorsesongen» derfor viktig å være tidlig ute med surveyen, da overbelastning av undersøkelser er en stor grunn til at mange ikke ønsker å svare (Johannessen, Tufte & Christoffersen. 2016. s. 248). Selv om dette tidspresset gjør det viktig å være rask, betyr dette ikke at selve prosessen skal forhastes. Spørsmålene i surveyen skal få tid til å bearbeides og testes, slik at kvaliteten er så god som mulig når det sendes ut til respondentene. Videre er det også viktig å ikke gi for mange påminnelser til respondentene da dette kan lede til forhastede svar grunnet irritasjon eller opplevd press. Med andre ord skal en «sette på kaffen, og skynde seg sakte».

2.2.2 Utvalg, brutto og netto

Hvordan forskeren velger ut sine respondenter påvirker også hvilke data forskeren til slutt sitter med. Johannessen, Tufte & Christoffersen (2016) trekker frem tre typer utvelgelse; enkel tilfeldig utvelgelse, stratifisert utvelgelse og klyngeutvelgelse. I første kategori trekkes respondentene tilfeldig ut av en gruppe, mens den stratifiserte utvelgelsen og klyngeutvelgelsen baserer seg respektivt på demografisk proporsjonalitet i utvelgelsen og flere grupperinger før endelig seleksjon (s. 244). Til mitt prosjekts formål er det hverken behov for stratifisert – eller klyngeutvelgelse. Barnehagene jeg har valgt baseres på offentlige lister, hvor jeg har trukket ut 97 tilfeldige styrere i barnehager med «gårds-», «natur-» og/eller «friluft-» i navnet sitt. Disse 97 barnehagene danner bruttoutvalget til surveyen, altså alle som har muligheten til å svare. Av disse er nettoutvalget antallet barnehager som svarer, og de som ikke svarer bortfall.

Jeg valgte enkel tilfeldig utvelgelse som metode for tilfeldiggjøring da jeg ikke hadde spesielle klynger eller demografier jeg måtte holde proporsjonale. I stedetfor skulle styreren svare om barnehagen er offentlig/privat, nærmest by eller bygd, om hele eller deler av barnehagen har natur-/friluftsfokus og hvilken del av Norge den tilhører (Se vedlegg 2, del 1). På denne måten kunne jeg bruke ulike kategorier for å se om det var sammenhenger i surveyens spørsmål avhengig av geografi, by/bygd o.l.

I figur 1.1 (Vedlegg 2, s. 2) kan også nettoutvalget til surveyen regnes ut; $(11 \cdot 2) + 10 + 13 + 2 = 47$ barnehager, som gir en svarprosent på $\frac{47}{97} = 0.49 = 49\%$. Denne svarprosenten er for en bacheloroppgave høy, men spørsmålet blir hvor høy validitet dataen har; dette drøftes videre i kapittel om metodekritikk.

2.3 Gjennomføring av datainnsamling

En viktig del av forskningsarbeid er gjennomsiktighet i datainnsamlingen. I dette kapittelet skal jeg derfor forklare fremgangsmetoden min fra start til slutt i innsamlingen.

2.3.1 Intervjufasen

Jeg startet datainnsamlingen ved å formulere noen grunnleggende tema der jeg antok det kunne oppstå utfordringer i et administrativt perspektiv; *Logistikk, utstyr, personale, kommunesamarbeid, foreldresamarbeid og beliggenhet*. Disse temaene skulle danne grunnlaget for kategorier i intervjuguiden, men temaene var fortsatt grove. Jeg så derfor på hvilke av temaene som passet sammen og hvordan intervjuet kunne bli gjennomført med best mulig flyt. Jeg endte da opp med følgende kategorier (Vedlegg 1):

1. Beliggenhet
2. Logistikk
3. Utstyr
4. Kommune- og foreldresamarbeid

Lyn Richards problematiserer at mange nybegynnere i kvalitativ forskning får beskjed om at designet på prosjektet ikke er viktig, og Richards mener dette av både etiske og praktiske grunner er galt. Richards mener grunnlaget for kvalitativ datainnsamling må gjennomgås flere ganger hvor man stiller seg spørsmål som «hva spør man etter?», «hvordan stiller man spørsmålet?» og «hvilken data er man ute etter med spørsmålet?» (Richards. 2005. s. 14). Jeg stilte meg derfor samme spørsmål om og om igjen hver gang jeg formulerte et nytt spørsmål; «hvordan hjelper dette å finne løsninger på problemstillingen», «hvorfor stiller jeg dette spørsmålet» og kom til slutt frem til en intervjuguide som både holdt en rød tråd og svarte på problemstillingen så godt som det lot seg gjøre. Jeg satt opp to intervjuer, men det ene falt gjennom, så jeg stod til slutt igjen med ett intervju, transkribert og kodet for bearbeiding. Selve «kodingen» gikk ut på å sette markører i transkripsjonen på deler av intervjuet jeg mente svarte direkte eller indirekte på problemstillingen og på spørsmål jeg fikk lite eller null svar på. Dette ble grunnlag for videre refleksjon på hvorfor svarene ble slik de ble. Jeg nevner tidligere i metodekapittelet at intervjuet ikke direkte skulle være en del av resultatet, så med markørene klare startet jeg på neste fase av datainnsamlingen.

2.3.2 Markører og generalisering til survey-format

Markørene jeg hadde laget i transkripsjonen ble utgangspunktet for formulering av spørsmål i surveyen som senere skulle sendes ut. Jeg brukte samme kategorier som i intervjuguiden, og så hvilke deler av intervjuet som hadde gitt ny informasjon og hvilke spørsmål jeg hadde fått svar jeg både forventet og ikke forventet. Jeg skilte også i intervjuet på svar der respondentene ikke hadde fått hjelp, og der jeg hadde gitt eksempler, slik at jeg lett kunne se hvor i intervjuet spørsmålene hadde vært dårlig formulert eller vært for tvetydige til å gi et konkret svar. All denne informasjonen ble bearbeidet inn i surveyen, og til slutt stod jeg med et resultat jeg var fornøyd med.

Før jeg sendte surveyen til bruttoutvalget sendte jeg den til fire test-respondenter, for å dokumentere omtrent hvor lang tid surveyen tok å besvare, og om spørsmålene var mulig å forstå for andre enn meg selv. Jeg gikk etterpå over tilbakemeldingen fra test-respondentene og fant ut at noen av spørsmålene måtte konkretiseres og at total svartid varierte mellom 7-13 minutter. Da dette var ferdig bearbeidet var jeg klar til å sende ut surveyen.

Surveyen ble sendt ut 8. mars 2018 kl. 14:00, og det ble sendt ut en påminnelse til respondenter som foreløpig ikke hadde svart den 19. mars 2018 kl. 13:00. Undersøkelsen ble stengt for svar 9. april 2018 kl. 14:00, og da var det kommet inn 48 svar, hvorav 1 var duplikat og ble slettet. Nettoutvalget ble med dette på 47 svar.

2.4 Analysearbeid

I starten av analysearbeidet var første oppgave å kartlegge hvilket nivå en variabel kunne måles. Johannessen, Tuft og Christoffersen definerer fire nivåer: nominalnivå, ordinalnivå og intervall- og forholdstallsnivå. Nominalnivået er variabler som er gjensidig utelukkende (kan kun ha én verdi) og ikke kan rangeres logisk. Ordinalnivå er også gjensidig utelukkende, men kan rangeres logisk. Intervallnivået har naturlige intervall i tillegg til å være ordinale, mens forholdstallsnivået kan definere størrelsesforholdet mellom ulike intervall (Johannessen, Tuft & Christoffersen. 2016. s. 256). De fleste spørsmålene i surveyen falt inn under intervallnivået, da det benyttes en del skalaspørsmål mellom 1-5 og 1-10, der respondenten kun fikk muligheten til å svare på en av dem. Likevel var det noen av spørsmålene som havner i nominalnivået da det er mulig å gi flere svar, og svarene ikke rangeres i en logisk rekkefølge, men står for seg selv (se eks. i figur 4.2).

I figur 4.2 er tallene knyttet til antall svar, men da alle alternativene (ekskludert «vet ikke») stiller likt er det ingen logisk rangering, og hver stolpe står for seg selv på nominalt nivå.

Etter at variablene har blitt kategorisert er det normalt å kombinere informasjon fra ulike variabler for å se etter relasjoner (Johannessen, Tufte & Christoffersen. 2016. s. 259).

Eksempel:

Antall barnehager som er egenmelder å være nærmest by er **19**, og nærmest bygd er **29**. Denne dikotome (to alternativ) variabelen kan brukes for å undersøke om by og bygd har en påvirkning på ulike utfordringer ved driften.

Relasjonen som skal testes går på spørsmålet: «*Deltar barnehagen i kommunale (eller andre) ordninger og nettverk som gir incentiv til bærekraftig utvikling og miljøfokus?*».

I dette eksempelet undersøkes hvor mange barnehager nærmest by og hvor mange nærmest bygd som har svart ja på dette spørsmålet.

I tekstform vil utredningen se slik ut:

Antall nærmest by er **19**, og av dem sier **9** ja til spørsmål om nettverk/ordning. Det gir et resultat på 47.3 % av barnehagene nærmest by.

Antall nærmest bygd er **28**, og av dem sier **13** ja til spørsmål om nettverk/ordning. Det gir et resultat på 46.4 % av barnehagene nærmest bygd.

Denne informasjonen forteller oss at faktoren «by/bygd» har liten påvirkning på om kommunen eller andre har nettverk/ordninger som gir incentiv til bærekraftig utvikling og miljøfokus da svarene varierte under ett prosent. På denne måten fortsetter analysen til alle relevante relasjoner og funn har blitt presentert.

2.5 Metodekritikk

Enhver metode inneholder både feilkilder og faktorer som påvirker resultatet. Metoden for dette prosjektet er ikke et unntak, snarere er det en metode som kan ha store feilkilder da den er komplisert og jeg som bachelorstudent er nybegynner i samfunnsvitenskapelig forskning. Som utgangspunkt er den største motvirkningskraften til feilkilder åpenhet i metoden, og å ha en transparent beskrivelse av gjennomføringen. Det var for eksempel meningen å gjennomføre to intervjuer før arbeidet med surveyen begynte, men da en av barnehagene trakk seg måtte jeg bruke dataene jeg fikk fra den ene barnehagen. Dette er en stor forskjell da man med minimum to intervjuer kan sammenlikne svar og se hvor forskjellene ligger, og med bare ett intervju er det eneste sammenlikningsgrunnlaget de holdningene man selv stod med før intervjuet ble gjennomført.

Ettersom resultatene skulle komme fra kvantitative datasett er det også et spørsmål om dataens validitet. Validitet handler om respondentenes svar kan generaliseres til å gjelde en populasjon. For eksempel om de 47 svarene i surveyen er representativt for natur- og friluftsbarnhager i Norge. Johannessen, Tufte og Christoffersen nevner at bortfall er en trussel mot validiteten til dataen, da spørsmålet blir om nettoutvalget faktisk representerer

helheten i populasjonen (Johannessen, Tufte & Christoffersen. 2016. s. 389). I dette prosjektet er bortfallet på 51 %, så det er vanskelig å vite om de deltakende er de mest engasjerte av bruttoutvalget, og om de ved dette kun representerer den aktive delen av populasjonen. Dette problemet kan gjøre svar som illustrert i *Figur 4.2* diffuse, da det kan hende det kun er den aktive delen av populasjonen som melder så høye tall på deltakelse i påvirkning av deres respektive kommune. Når dataen presenteres er det derfor viktig å være ærlig med disse feilkildene, og være kritisk til hvordan dataen presenteres; tendenser eller sannhet.

Selv om de kvalitative dataene ikke skulle presenteres som funn var de fortsatt med på å lage feilkilder i prosjektet da deler av transkripsjon var utgangspunkt for spørsmål i surveyen. Ryen (2016) tar opp tre hovedproblemstillinger som påvirker kvalitative data; samtykke, konfidensialitet og tillit (s. 33). For en bacheloroppgave er det tilliten som er mest relevant av hva hun skriver. I dette prosjektet har jeg som student intervjuet en potensielt erfaren styrer. Hvilken informasjon respondenten gir og hvordan de formulerer seg påvirkes av hvilken status forskeren har. «Studenten» har lite erfaring fra fagfeltet og dette kan lede til at respondenten gir generelle og overfladiske svar som et forsøk på å gjøre seg forstått. For å motvirke dette er det viktig at forskeren er objektiv og profesjonell i møte med respondenten, og viser forståelse for svarene og formuleringene respondenten gir.

I forskningsarbeid ligger det feilkilder i alt fra intervju til fremstilling av data. Den beste måten å motvirke feilkilder er å stille kritiske spørsmål til funnene og drøfte resultater transparent.

Kap. 3 Teori

3.1 Samfunnsbildet i dag

Denne bacheloren tar utgangspunkt i utfordringsbildet spesifikt knyttet til drift/administrasjon i natur- og friluftsbarnehager. Dette bildet er sterkt preget av hvordan barnehagens formelle – og strukturelle rammer har utviklet seg og hva status er i dag. Innenfor dette området er det derfor viktig å dokumentere hva ledelsesperspektivet i barnehagen er, hva ledende teorier om natur- og friluftsbarnehager mener fokuset burde handle om og hvordan disse temaene har utviklet seg over tid.

Teorien må også sees i sammenheng med barnehagens egen opplevelse. Et eksempel på en barnehage som er driftet i lang tid med vekt på natur- og friluftsfokus er Haukvannet Friluftsbarnehage i Trondheim kommune. I en rapport fra utviklingsarbeid publisert i 1995 skriver Slåen og Svee: «Barnehagen ble startet som en utprøving av en alternativ driftsform, en barnehage med hovedvekt på friluftsliv og utendørs lek og aktiviteter» og «Alle [i personalet] med friluftsansettelse som ansettelseskrav.» (Slåen & Svee. 1995. s. 3). Dette forteller to ting; på 90-tallet var en barnehage med hovedvekt på friluftsliv ansett som "alternativ driftsform"; og denne tidlige fasen av natur- og friluftsbarnehager vektla sterkt å ha friluftsliv som interesse.

I 2016 var det ifølge utdanningsdirektoratet 335 naturbarnehager og 115 barnehager med naturavdeling (Lysklett. 2016. s. 12), som utgjør 7.4 % av alle barnehager i Norge. Denne utviklingen på landsbasis, fra prøveprosjekter på 90-tallet til barnehager med etablerte naturfokus i 2016 signaliserer en vekst og tiltro til modellen. Dette kan komme som en naturlig konsekvens av et mer miljøbevisst Norge, hvor mange kommuner deltar i nettverk og incentivordninger for bærekraftig utvikling naturfokus. I den nye rammeplanen fra 2017 har bærekraftig utvikling fått eget delkapittel i barnehagens verdigrunnlag (KD. 2017). Selv i nyhetsbildet i Norge hylles ordninger som Grønt Flagg, eksempelvis i respons til at USAs president Donald Trump trakk landet ut av Parisavtalen (Strømsted. 2017).

Perspektivene skissert ovenfor handler om et samfunn som forstår hvilken retning utviklingen tar veien, og bygger grunnlag for god dannelse av barn i hele Norge. Det andre perspektivet innebærer fagpersonenes tyngde og hvordan arbeidet i teorien fungerer.

3.2 Ledelse som funksjon

Barnehagens administrasjon ledes under en styrer eller enhetsleder avhengig av barnehagens struktur. Larsen og Slåtten definerer begrepet lederstil som lederens holdninger og aksjoner i

møte med organisasjonens ulike områder, og de mener lederstilen skal være dynamisk avhengig av oppgaven (Larsen & Slåtten, 2010, s. 212). I lederrolle skal styreren derfor tilpasse lederstilen etter behovet som en del av barnehagens utvikling; i kommunen brukes strategisk endringsledelse; i logistikk en administrativ ledelse; og i personal-, barne- og forelderrelaterte saker en pedagogisk leder.

3.2.1 Påvirkning i kommunen (endringsledelse)

Barnehagene er i konstant utvikling. Dette kan være en av årsakene til barnehagens behov for å bruke ulike lederstiler til ulike formål. I Gotvassli (2013) drøftes utgangspunktet for barnehagen som en lærende organisasjon, med metakunnskap som krav til utvikling av organisasjonen (s. 94). Metakunnskapen, definert som individets kjennskap til egen kunnskap er grunnleggende for samarbeidet med kommunen. Lederens bevissthet rundt egne og barnehagens valg danner et utgangspunkt for lederens påvirkning i kommunen. Ved å kunne redegjøre for disse valgene på en reflektert måte fremstår lederen profesjonell i møte med kommunens politikere, og vil få bedre utbytte av påvirkningen.

Om strategisk ledelse sier Gotvassli:

Kjernen i strategisk ledelse blir derfor å holde aktivt oppsyn med og bearbeide omverden med sikte på en helhetlig tilpasning, å skape nye muligheter for barnehagen ut fra egne forutsetninger og dermed sikre langsiktig overlevelse for barnehagen.

Gotvassli, 2016, s. 235

Gotvassli definerer her et ganske viktig forhold i strategisk ledelse; hvem er ansvarlig for å skape endring (leder) og hvem endringen skal gagne (barnehagen). Denne holdningen er også forenelig med Larsen og Slåttens holdning om viktigheten av leders kjennskap til kommunen (se Kap. 3.2.3). Det er leders oppgave å holde aktivt oppsyn; og det er leders jobb å bekjentgjøre seg med det politiske klimaet i kommunen og være bevisst på hvilke muligheter som kan utnyttes for å utvikle barnehagen. På denne måten defineres styrerens rolle ovenfor kommunen. Styrer og administrasjonen skal formulere strategier for påvirkning, og gjennom kunnskap om prosessene, og påvirkning av disse sikre positive utfall for drift av barnehagen.

Selve bevisstgjøringen av leders rolle er kun det første steget i endringsledelsen. Selve strategien er det neste. I Gotvassli defineres Mintzbergs fem organisasjonsstrategier: en plan, et knep, et mønster, en posisjon og et perspektiv (Gotvassli, 2013, s. 239). Strategiene er til en viss grad forenelige med hverandre, og det mest relevante mellom barnehage og kommune er knepet, posisjonen og planen. For at barnehagen skal ha gjennomslagskraft i arbeid opp mot

kommunen skal det ligge en plan til grunn. Denne planen må være i samsvar med kommunens mål, og kan da brukes som en strategi for barnehagens påvirkning av kommunen. Videre brukes knepet som en strategi for å vippe andre aktører av pinnen eller sørge for at ens egen organisasjon får forrang på et område. Gotvassli eksemplifiserer knepet med en barnehage som går ut med informasjon om et samarbeid med lokal idrett, og han mener dette vil sørge for at andre barnehager med samme tanken vil gi opp denne strategien (Gotvassli. 2013. s. 239). Det siste henger sammen med planen, og handler om posisjon. Hvilken posisjon barnehagen har kan gi konkurransefortrinn over andre. Det er derfor viktig for barnehagen å ha en klar, tydelig og offentlig kjent posisjon, for å avskrekke andre konkurrerende organisasjoner (Gotvassli. 2013. s. 239). For natur- og friluftsbarnhager konkurrerer man ofte om ansatte med like interesser og bakgrunn, slik det nevnes innledningsvis etter rapport fra Haukvannet Friluftsbarnhage. Det samme kan antas om barn som kommer fra familier med stort fokus på uteaktivitet og naturbevissthet, og barnehagens suksess kan derfor være avhengig av hvilken posisjon den tar. Barnehagen kan for eksempel være nytenkende i bruk av naturområder, ha egne verdier knyttet til naturbevaring og friluftsliv eller annet som påvirker barnehagen i en positiv retning.

Å velge endring og utvikling er et valg leder må ta. Dette handler om barnehagens soliditet i relasjon til omverden, og krever en eller flere strategier som sikrer et positivt utfall for barnehagens miljø. Men når barnehagen har fått gjennomslag for sitt mål, er det en jobb internt i barnehagen for å implementere og vurdere de nye endringene.

3.2.2 Administrativ ledelse (logistikk og innkjøp)

Innen administrativ ledelse faller alle oppgaver og mål som gjennomføres i barnehagen. Enten det er bestilling av varer, budsjettarbeid, logistikk eller kommunikasjon med foreldre og andre aktører. Den administrative lederen er sterkest preget av hvor mange arbeidstimer det er i løpet av en dag. Hvordan fordele tiden mellom alt som skal gjøres, og hva skal eventuelt bli prioritert om det ikke er tid til å gjøre alt. Etter Gotvasslis forskning vises det at styrere bruker mest tid på administrasjon i barnehagen (Gotvassli. 2013. s. 275). Denne forskningen kommer fra 90-tallet, så det kan hende at modernisering av enkelte prosesser frigjør tid til annet arbeid. Likevel antas det at tid som blir frigitt automatisk tilfaller andre oppgaver; for der det ikke er arbeid, kan det lages arbeid. Dette støttes av Gotvassli (2013), da han hevder antallet administrative oppgaver rett og slett kan ha økt (s. 276). I en undersøkelse fra 2012 melder flere lederteam å ha en «merkantilansatt» som hjelper til med ulike oppgaver knyttet til økonomi, varebestilling og likende. Teamene mener selv dette gir en unik hjelp til oppgaver

som ellers kunne stjålet tid fra det pedagogiske arbeidet (Nicolaisen, Seip & Jordfald. 2012. s. 71). Videre i rapporten oppsummerer gruppen med at en økt satsning på sentrale lederjobber (enhetsledere og lederteam) bidrar til at barnehagelærerne må ta en større del i arbeidet som ellers ville tilfalt leder, deriblant daglig drift av barnehagen (s. 82). Dette bekreftes av Larsen og Slåtten: «Endringer i styrefunksjonen [to-nivåmodell] bidrar også til at rollen som pedagogisk leder blir annerledes. Mange pedagogiske ledere har fått mer ansvar for veiledning av medarbeidere og et utvidet ansvar for det pedagogiske planleggingsarbeidet» (Larsen & Slåtten. 2010. s. 211).

Det er tydelig at barnehagen har hatt et administrasjonsskifte fra 90-tallet og frem til i dag. Flere, mer avanserte modeller for styring av barnehager prøves ut og implementeres på fast basis. Det ser likevel ikke ut til å endre mengden tid som brukes på administrasjon. Forskningen fra 90-tallet, kombinert med resultater fra modeller som to-nivåmodellen i senere tid, viser det generelt sett ikke har skjedd endringer i hvor mye tid på administrativt arbeid. Ser man derimot på barnehager fra 70-tallet og 80-tallet viser det store endringer i hvilke forventninger som ble stilt til styrere av barnehagen. Dette kommer som en konsekvens av hvilken ledelsesideologi som har sterkest hold i samtiden (Larsen & Slåtten. 2013. s. 218). De regjerende stilene i dag skisserer leder som en igangsetter og administrator, med blikket på endring og utvikling (Gotvassli. 2013. ss. 94-117), i kontrast til 70-tallets ideologi om at lederen skulle være en del av teamet, med fokus på ivaretagelse av hele gruppen, og medbestemmelse (Larsen & Slåtten. 2013. s. 218).

3.2.3 Kommune og økonomi

Barnehagens økonomi kan ikke diskuteres uten å nevne kommunen. Budsjett for barnehagen styres fra kommunalt nivå gjennom vedtak av årlige budsjettrammer for barnehagene tilknyttet kommunen (Bølgan & Lysell. 1996. s. 10). Ut fra disse budsjettrammene skal barnehagen utføre sitt mandat som en samfunnsinstitusjon, og berike dagen til barna innen alle syv fagområder i barnehagens rammeplan.

På andre siden er også foreldre og foresatte myndiggjort gjennom foreldreråd og samarbeidsutvalg i barnehagen (Barnehagenloven 2006. §4). Her er det også hjemlet at «Barnehageeieren skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldrerådet og samarbeidsutvalget.». Dette betyr at barnehagens eier (privat eier eller kommune) har ansvaret for å informere om og legge frem viktige saker for foreldrerådet og samarbeidsutvalg. På denne måten har også foreldrene og ansatte ved barnehagen en formell påvirkningskanal inn mot barnehagens eier.

Det er kommunen som til syvende og sist fatter vedtak i saker som rammebudsjett og annet som påvirker barnehagene. Kommunens formelle samarbeid med barnehagene kompliseres her da det ikke nødvendigvis er de folkevalgte som innhenter informasjon for å fatte reflekterte vedtak i saker. Det er gjerne administrasjonen i kommunen som samler informasjon og presenterer det til representantene, da representantene ofte ikke har tid til å gjøre innsamling på egenhånd (Larsen & Slåtten. 2013. s. 304). Informasjonsflyten kan i store saker definere utfallet, så det er viktig at barnehagen gir sine innspill i god tid og med riktig informasjon slik at utfallet blir så godt som mulig.

3.2.4 Oppsummering av ledelse, økonomi og kommunesamarbeid

I barnehagens formelle struktur er det styrer eller enhetsleder som leder barnehagens utvikling, med hjelp fra foreldrerådet, eventuelt lederteam og samarbeidsutvalget. Metode for påvirkning av ytre organer og organisasjoner som bl.a. barnehageeier påvirkes av hvordan leder formulerer en strategi for endring, og gjennom ulike strategier er informasjonsflyt, utkonkurrering og planlegging sentrale elementer.

Barnehagen kan i stor grad velge hvilke påvirkningsmetoder de ønsker, men det er som regel gjennom administrasjonen i kommunen innspillene blir dokumentert, og presentert for de folkevalgte politikerne som skal fatte vedtak (Larsen & Slåtten. 2013. s. 304). Ved å benytte seg fullt ut av Barnehagelovens § 4 kan foreldre og ansatte være påvirkningsfaktorer som sikrer et positivt utfall for barnehagen i aktuelle saker, da kommunen har ansvar for å legge frem saker for rådet og utvalget.

Styrers valg av lederstil er dynamisk. I situasjoner relatert til kommunen må styrer være en strategisk endringsleder, med metakunnskap om interne forhold og strategier for påvirkning av ytre faktorer. I egen økonomi er styrer en administrativ leder, og avhengig av barnehagens struktur er dette enten et overordnet ansvar eller en delegert myndighet til en merkantilansatt (Nicolaisen, Seip & Jordfald. 2012. s. 78).

3.3 Natur- og friluftsliv i barnehagen

[Forskningssamarbeid med barnehagelærere og barnehagelærerstudenter] har fremskaffet kunnskap om hvordan barnehagelærere argumenterer for barns utbytte av risikostring og om hvorfor de er skeptiske til overdrevent søkelys på sikkerhet. Derfor redegjør boken for temaer som barns friluftsliv, sikkerhet, profesjonskompetanse og ledelse.

Lundhaug & Neegaard. 2013. s. 9

På denne måten åpner Lundhaug og Neegaard sin bok *Friluftsliv og uteliv i barnehagen* (2013). Natur og friluftsliv i barnehagen handler om mye mer enn målet om å gå lange turer og puste frisk naturluft. Barnehagens rammeplan krever at barnehagens arbeid skal inkludere naturforståelse, innledende forståelse for bærekraftig utvikling og naturbevaring gjennom lek og læring i naturen (KD. 2017). Dette skiller fra det som tidligere handlet om å være en god friluftsborger, og hvordan barnehager med fokus på friluftsliv i større grad var opptatt av å bruke naturen enn å lære om den. Lysklett skisserer utviklingen gjennom de siste århundre med et skille fra 1800-tallet til 1900-tallet, da det ikke var før i 1957 allemannsretten ble lovfestet, og fritid ble brukt til friluftsliv som noe mer enn ren nytteverdi (Lysklett. 2013. s. 21). Fra denne tidlige tanken om hva natur- og friluftsliv skulle være, til dagens vekt på naturbevaring, kjærlighet til natur og bærekraftig utvikling har barnehagene i en eller annen grad fulgt utviklingen gjennom rammeplanen. Det må likevel redegjøres for hvilke holdninger som eksisterer og hvorfor det tilsynelatende er mangel på alt fra ferdigheter til kunnskap og kompetanse på natur- og friluftsliv i barnehagen (Lundhaug & Neegaard. 2013. s. 9).

3.3.1 Friluftsliv i barnehagen

Barnehagelærerstudenter lærer hvordan forutsetningene til barna legger grunnlaget for utflukter i naturen, og hvordan miljøet (naturen) og individer (barna) gjensidig påvirker hverandre (Lundhaug & Neegaard. 2013. s. 14). Det er barnehagelærerens ansvar å velge adekvate områder for utflukt og tur, tilpasset barnas behov og kunnskapsnivå. En to-åring som nettopp har lært å gå har med andre ord helt andre behov enn en fem-åring som klatrer til toppen av alle trærne i barnehagen. På samme grunnlag har også et barn med mye kunnskap om insekter og økosystem andre forutsetninger enn et barn som ikke har disse kunnskapene. Jamfør barnehagens rammeplan skal barnehagen legge til rette for læringsmiljø der barnegruppen, med disse forutsetningene i betraktning, kan utforske og lære gjennom lek og samspill med andre (KD. 2017).

I utviklingspsykologien brukes begrep «stillas» om en ytre støtte som kan være tilgjengelig for barnet i en utviklingssituasjon (Tetzchner. 2001. s. 302). Dette gjelder på samme måte inne i barnehagen som når de er på tur, og Lundhaug og Neegaard støtter seg på metoden «Circle of Security». Denne modellen tar utgangspunkt i at barnet er i bevegelse mellom å utfordres, og å trenge støtte/anerkjennelse, og den voksne står statisk slik at barnet kan bevege seg slik det ønsker (Lundhaug & Neegaard. 2013. s. 17). Dette mener de krever en bevissthet blant de ansatte, som må være observerende og lyttende ovenfor barns signaler, da behovet for anerkjennelse ikke nødvendigvis kommuniseres direkte (Lundhaug & Neegaard. 2013. s.

18). Når naturen gjerne har større og løsere rammer enn barnehagen blir det enda viktigere for personalet å være til stede i leken, og vise støtte der det er behov. Det er med andre ord ikke å gå, være friluftsborger og puste frisk luft som står i fokus, men hvordan samspillet mellom barna intern i gruppen, opp mot naturen og med personalet påvirker utviklingen.

3.3.2 Bærekraft i barnehagen

I Lysklett & Bakke (2013) drøftes ulike sider av barnehagens påvirkning i naturen gjennom modeller som bl.a. miljøtrappen (s. 156). I denne modellen skisseres en trinnvis utvikling av miljøbevissthet, helt fra første møte i naturen til å ansvarliggjøre individet for en felles fremtid. I både den gamle og den nye rammeplanen er det dedikert mye plass til å beskrive barnehagens ansvar ovenfor naturbevaring og bevisstgjøring (KD. 2017; Lysklett & Bakke. 2013). Videre mener også Lysklett og Bakke at satsningen på naturkunnskap og økologi i barnehagen er en viktig del av prosessen om å forbedre miljøet og tilrettelegge for fremtiden (Lysklett & Bakke. 2013. s. 157). I tillegg til dette mener også Moss det nå skjer et skifte i samfunnet; økonomisk fremgang stod tidligere ved siden av miljøet, og det handler nå om å redusere miljømessig påvirkning også etter en neoliberal ideologi (Moss. 2014. s. 86). Dette henter til at både industriverden og samfunnet forøvrig er forberedt på endringen, og utfallet av hvordan barnehagen i dag lærer bærekraft og naturbevaring vil prege Norge i flere generasjoner.

3.4 Avslutning teori

Utfordringsbildet i daglig drift av barnehager med hovedvekt på natur og friluftsliv kan hovedsakelig deles inn i to fokus: ledelse og natur- og friluftsliv i barnehagen. Innenfor ledelse er det relevant å se på strategi, endring og administrasjon og hvordan barnehagens direkte og indirekte påvirkning preger utviklingen til barnehagen. For natur- og friluftsfokuset er det derimot relevant å se på alt fra barnehagens og samfunnets holdninger til natur- og friluftsliv, til de store kreftene i samfunnet som økonomisk – og industriell utvikling. Summen av utfordringene i barnehagene er derfor påvirket av små og store – indre og ytre faktorer som bunner i samfunnets forståelse av natur, naturbevaring og bærekraftig utvikling.

Kap. 4 Funn

Alle referanser i kap. 4 henviser til «Vedlegg 2 – Samledokument funn»

4.1 Grunntall og formalia

4.1.1 Introduksjon

I undersøkelsen sendt ut til natur- og friluftsbarnehager i hele Norge fikk 97 styreere muligheten til å svare på spørsmål knyttet til barnehagens beliggenhet, logistikk, utstyr, ledelse og kommune- og foreldresamarbeid. Av disse leverte 47 barnehager svar, som gir en svarprosent på 48.5 %. Disse 47 barnehagene utgjør nettoutvalget hvor statistikken i vedlegg 2 er hentet fra, med unntak av fig. 2.3 og 2.4 som representeres ved kun et subutvalg av nettoutvalget.

4.1.2 Geografi og beliggenhet

Det har som nevnt blitt samlet inn data fra barnehager over hele landet, som gir muligheten til å utforske forskjeller i drift avhengig av hvor i landet barnehagen holder til. Av svarene har mellom 10-13 barnehager i nord, midt, øst og vest svart, mens i sør var det bare to svar avgitt (fig. 1.1). Grunnet få datapunkter i sør er det vanskelig å generalisere spesifikke svar knyttet til regionen, og det er derfor i statistikk som fig. 5.1 fjernet sør fra korrelasjonen.

Videre har også barnehagen fått spørsmål hvor langt unna naturen barnehagen ligger. 96 % av barnehagene egenmelder at de ligger enten i naturen eller inntil 250 m fra naturen, mens en barnehage ligger mellom 500-999 m unna og en barnehage ligger >1 km unna (fig. 1.6). Dette kombineres med at 90% av barnehagene mener beliggenhet er viktig eller veldig viktig i henhold til barnehagens fokus (fig. 2.1). Likevel svarer hele 40 % at deres barnehage ligger nærmere by enn bygd (fig. 1.2).

4.1.3 Barnehagenes fokus og eier

Av barnehagene som har svart har 19 barnehager «friluft» i navnet, 29 har «natur» og 6 har «gårds». Det er viktig å understreke at enkelte barnehager har avgitt svar i flere kategorier. Dette kan f. eks. være «natur- og friluftsbarnehage» eller «natur- og gårdsbarnehage» (fig. 1.5). Det er ikke alle av disse som har natur- og friluftsfokus i hele barnehagen, fire (4) av barnehagene som har svart har kun fokuset på en avdeling eller deler av barnehagen (fig. 1.4). I tillegg er det i all hovedsak private barnehager som har svart, da hele 46 av 47 barnehager er privat eid (fig. 1.3).

4.2 Utstyr og mangler

4.2.1 Mangel og økonomi

Barnehagene fikk muligheten til å svare om de selv mener de har alt utstyr som er nødvendig for å følge opp natur- og friluftsfokuset (fig 2.2). Av barnehagene svarte hele 34 ja, mens 13 barnehager mener de har visse mangler. 12 av disse 13 melder at manglene er små til midt på treet, mens den siste melder veldig små mangler (fig 2.3). Videre svarer også 8 av 13 barnehager at økonomien til barnehagen påvirker kvaliteten på innkjøpet i stor eller veldig stor grad (fig 2.4), mens 3 barnehager mener det ikke i stor eller liten grad påvirker innkjøp. De to siste barnehagene mener økonomien påvirker i liten eller veldig liten grad.

De siste spørsmålene i denne kategorien var skalaspørsmål mellom 1-10, der 1 er svært vanskelig og 10 er svært lett. Svarene kategoriseres på følgende måte: høyt gjennomsnitt og lavt gjennomsnitt.

4.2.2 Høyt gjennomsnitt

Av de 5 spørsmålene hadde 3 meget høyt gjennomsnitt. I spørsmål om oppdatering av nåværende utstyr svarte hele 35 barnehager syv eller høyere, og totalt sett hadde spørsmålet et gjennomsnitt på 7.38 (fig. 2.5.1). Neste spørsmål hadde høyere snitt (7.6), men på grunn av større spredning i alternativ 2-7 har hele 30 barnehager svart mellom 8-10 (fig. 2.5.2). Her var spørsmålet om hvor lett eller vanskelig nyinnkjøp av relevant natur- og friluftsutstyr var. Det siste spørsmålet i kategorien høyt gjennomsnitt var hvor enkelt eller vanskelig barnehagen mente det var å følge opp fokuset med det utstyret de hadde tilgjengelig. Med unntak av seks barnehager som svarte midt på treet, var den aller største delen av barnehagene på 8-10 på skalaen (fig. 2.5.3). Gjennomsnittet her var på hele 7.9.

4.2.3 Lavt gjennomsnitt

De to siste spørsmålene ga drastisk lave svar, med respektive gjennomsnitt på 1.7 (fig. 2.5.4) og 2.3 (fig 2.5.5). Disse spørsmålene knytter seg til barnehagens samarbeid med kommunen: ekstra tilskudd til å drifte naturfokuset (fig. 2.5.4) og å få sin stemme hørt (fig. 2.5.5). 33 av barnehagene som svarte mener det er ekstremt vanskelig å motta ekstra tilskudd, og 25 av barnehagene mener det er ekstremt vanskelig å få sin stemme hørt når kommunen skal vedta budsjetter (fig 2.5.4 & 2.5.5).

4.3 Logistikk

Det var i datasettet tre resultat verdt å se på når det kommer til logistikk. Det viser seg at ytterst få barnehager har digital oversikt over utstyret sitt, da bare 13% av barnehagene svarte

ja til dette spørsmålet (fig. 3.1). Derimot har halvparten av barnehagene i det minste en fast person som står med ansvaret for utstyret (fig. 3.2).

Det er også en god overvekt av barnehager som jevnlig vurderer behovet for oppdatering av utstyret, da hele 30 barnehager svarer de ved en eller annen måte sjekker jevnt (fig. 3.3). Av disse sjekker 22 barnehager årlig behovet for innkjøp. De siste 17 barnehagene svarer at de ikke har noen fast vurdering (fig 3.3). I denne situasjonen er det vanskelig å vite om de syv barnehagene som har svart «ved behov» mener det ikke er en fast vurdering eller om det skjer jevnlig. Hvis dette tolkes som ikke fast vurdering er det 50 % som ikke sjekker fast og 50 % som sjekker fast, men om det tolkes som fast vurdering er det 36 % som ikke sjekker fast og 64 % som sjekker fast (fig 3.3).

4.4 Miljøordninger og politisk påvirkning

I undersøkelsen ble det stilt tre spørsmål om ordninger og priser knyttet til miljøfokus. Under spørsmål om barnehagen deltar i ordninger/nettverk som gir incentiv til bærekraftig utvikling og miljøfokus svarte 22 ja og 25 nei (fig. 4.1.2). Det er derimot langt færre som har vært nominert til/vunnet priser knyttet til temaet (3 barnehager) eller i det hele tatt vet om det er slike ordninger i sin kommune (de samme 3 barnehagene) (fig. 4.1.3 & 4.1.4).

Barnehagene fikk videre spørsmål om barnehagen er politisk styrt. Dette spørsmålet ble stilt av flere årsaker, men hovedsakelig for å se hva barnehagene mener politisk styring er. 21 av 47 mener de ikke er politiske styrt, mens 26 mener de er det (fig 4.1.1). Blant former for politisk styring finnes både rammeplanstyring og budsjettammestyring. Dette er styringsformer alle barnehager skal forholde seg til. Utvalget består i hovedsak av private barnehager (46), så det er ingen grunn til å tro svarene er knyttet til barnehagens eier.

Om politisk påvirkning kobler derimot flere barnehager seg på, da hele 72 % av barnehagene melder en eller flere muligheter for påvirkning blant fagorganisasjoner, faglige råd, lobbyvirksomhet og foreldre som på eget initiativ viser sin stemme (fig 4.2). Resterende 28 % svarer «vet ikke» i spørsmålet.

4.4.1 Politisk påvirkning avhengig av flere variabler

Politisk påvirkning kan være avhengig av mange faktorer, og kan variere fra sted til sted. I spørsmål om barnehagen bedriver lobbyvirksomhet er det for eksempel en relativt stor forskjell på landsdelene. I Midt-Norge svarer 18 % av barnehagene at de kan bedrive lobbyvirksomhet for å sikre tilstrekkelige midler til barnehagen, mens det i Nord-, Øst- og Vest-Norge er 36 % i gjennomsnitt som svarer det samme (fig 5.1). Generelt sett svarer Midtnorske barnehager mye lavere enn de andre regionene på spørsmål som omhandler

egeninitiert påvirkning, men svarer i snitt det samme som de andre regionene om foreldre som viser sin stemme uoppfordret av barnehagen (fig. 5.1).

I andre relasjoner er det klart bygdebarnehagene som svarer høyest på uoppfordret foreldrepåvirkning med hele 68% av barnehagene. Blant bybarnehagene er det bare 42 % som melder om samme typen påvirkning (fig. 5.2). På den andre siden melder bare 11 % av bygdebarnehagene at de kan påvirke gjennom fagorganisasjoner og andre politisk engasjerte grupper, og her melder bybarnehagene hele 37 %. I denne figuren er «Gård» og «Deler» utelatt fra sammenlikningene grunnet for få datapunkter.

Informasjon om påvirkning kan også vinkles på en annen måte slik fremstilt i fig. 5.4, der hvor vanskelig det er å motta ekstra støtte til barnehagens fokus fra kommunen er satt opp mot barnehagenes svar om politisk påvirkning. Resultatet viser det er mye større spredning i skalaen til barnehagene som har avgitt svar på spørsmål om politisk påvirkning ($\sigma^2=1.9$), mens spredningen på barnehager som har svart «vet ikke» er mye lavere ($\sigma^2=0.4$). Det betyr at barnehagene som ikke svarer hvilken type påvirkning de kan bruke med større sannsynlighet vil svare det er svært vanskelig å motta ekstra tilskudd fra kommunen for å drifte barnehagens fokus.

Kap. 5

Drøfting

5.1 Natur og friluftslivet i barnehagen

5.1.1 Bærekraftig utvikling og miljøbevaring

Barnehagens tilknytning til naturfokus skal ifølge Lundhaug og Neegaard være mer enn å gå langt, være en god friluftsborger og drikke kaffe ved bålet (Lundhaug & Neegaard. 2013. s. 9). Barnehagen skal som nevnt i tidligere kapittel være en introdusør til naturfokus,

bærekraftig utvikling og bevaring. I min undersøkelse ble barnehagene stilt spørsmål om de deltar i ordninger eller nettverk som gir incentiv til denne typen naturfokus. 53% av barnehager melder at de ikke deltar i denne typen ordninger og nettverk. Det kan være flere grunner til dette. Først og fremst er det mulig at barnehagen har tilgang til slike nettverk, men ikke ønsker å delta. Det kan også tenkes barnehagen ikke på dette tidspunktet er kvalifisert til å melde seg inn i et slikt nettverk. På den andre siden er det mulig kommunen barnehagen er bosatt i ikke har denne typen ordninger tilgjengelig. Her er det store forskjeller, da 62 % av barnehager i nord deltar i slike ordninger, men bare 27 % i øst (Vedlegg 2, fig. 5.5, s. 13).

47 % av barnehagene svarer de deltar i denne typen ordninger. Et så høyt tall kan være tegn på en ordning som fungerer godt som incentiv til både bærekraft og miljøfokus. Moss beskrev miljøbevaringsfilosofien som et relativt moderne fokus blant private aktører, og mener det har vært et skifte fra hvordan miljøet sto på siden av driften til å være et strategisk mål man jobber for å bevare (Moss. 2014). Det vil derfor være naturlig å se en utvikling i hvor mange barnehager som deltar i slike ordninger de neste årene.

Samtidig har kun 6.4 % av barnehagene vært nominert til, eller mottatt pris for samme formål, og like få som visste om dette eksisterte i kommunen (Vedlegg 2, fig. 4.1.3, s. 8). Derfor handler denne typen utvikling i dag i stor grad om nettverk og samarbeid, ikke goder og priser for gjennomførte prosjekt. Rammepplanen for barnehagen har som tidligere nevnt et eget kapittel om bærekraftig utvikling og miljøfokus, som er det sterkeste incentivet barnehagene har til å jobbe med temaet (KD. 2017). Det er uavhengig av dette en positiv utvikling å se at nærmere halvparten av natur- og friluftsbarnhager deltar i nettverk og ordninger med dette fokuset, som en utvikling fra 90-tallet da natur- og friluftsbarnhager var unntak fra normen, med fokus på å gå lange turer og å være gode friluftsborgere (Slåen & Svee. 1995). Dette i henhold til Lysklett og Bakke som mener en satsning på naturkunnskap og økologi i barnehagen er viktig for å forbedre miljø og tilrettelegge for fremtiden (Lysklett & Bakke. 2013. s. 157).

5.1.2 Utstyr og friluftslederen

Det har skjedd en utvikling i hva som legges i begrepet friluftsliv. Lysklett (2013) melder at det før 60-tallet ikke var vanlig å bruke naturen til mer enn nytteverdi, i kontrast til dagens friluftsfokus som handler om mye mer enn bare å gå på tur (s. 21). Den største endringen sett bort fra allemannsretten finnes i lederideologien i barnehagen. Tidligere (70- og 80-tallet) var det viktigere å være en lagspiller som leder, i kontrast til dagens perspektiv hvor lederen sees på som administratoren og igangsetteren (Larsen & Slåtten. 2013. s. 218). Barnehagen må uansett lederformen ha en del utstyr for å bedrive aktivitet i naturen i ulike former. Dette utstyret kan være veldig dyrt, og barnehagene står ansvarlig for å gjøre rede for behovet til enhver tid. Av barnehagene som melder om mangler i utstyrsbanken (28 % av respondentene) handler dette i hovedsak ikke om de største manglene, men de samme barnehagene sier økonomien i stor grad påvirker kvaliteten på utstyret som kjøpes inn. Selve behovsprøvingen foregår ulikt i hver barnehage, men 47 % av barnehagene undersøker årlig behovet for oppdatering av utstyret de har (Vedlegg 2, fig. 3.3, s. 7). Å undersøke behovet er for barnehagen viktig av flere grunner, men i hovedsak som en strategi for påvirkning.

Larsen og Slåtten beskriver ulike lederstiler som dynamisk avhengig av oppgaven lederen skal foreta seg (Larsen & Slåtten. 2010. s. 212). I relasjon til fig. 3.3 kan det være taktisk av barnehagen å undersøke behovet for oppdatering av utstyret før kommunen skal vedta rammebudsjett, for å kunne maksimere påvirkningen av budsjettprosessen. Det viser seg at mange barnehager mener det er vanskelig eller veldig vanskelig å få tildelt ekstra midler til drift av naturfokuset til barnehagen, da hele 70 % svarer lavest på en skala fra 1-10 (Vedlegg 2, fig. 2.5.1, s. 5). Samtidig melder også 68 % av barnehagene at det er lett eller veldig lett å følge opp barnehagens naturfokus med det tilgjengelige utstyret de har. Det vil derfor med dagens behov ikke være store utfordringer med innkjøp og vedlikehold av utstyr da statistikken peker på god økonomistyring i barnehagene. I fremtiden kan selve behovet endre seg, og dette vil påvirke hvor alvorlig utfordringen blir både for barnehagen og barna de tjener.

5.2 Barnehagens kraft i kommunen

På lik linje med at barnehagene mener det er veldig vanskelig å motta ekstra støtte melder de også kraftig lave tall i spørsmål om deres stemme blir hørt i kommunen under budsjettvedtak. Dette kan være bekymringsverdig i en stadig skiftende fremtid. For 30 år siden fantes bare rundt 30 naturbarnehager, som steg til over 300 på få år (Lysklett. 2016). Dette kan utvikle seg til en stor utfordring for natur- og friluftsbarnhager, dersom barnehagens evne til å utføre

mandatet med naturfokus settes opp mot et voksende antall barnehager som konkurrerer om de samme midlene.

Larsen & Slåtten (2010) mener det er viktig for en barnehagelærer å vite hvordan kommunen er bygget opp, da det er ved kjennskap til politiske prosesser og aktiv deltakelse i påvirkning av kommunen barnehagen kan få økte gjennomslag i sine saker (s. 295). I et annet perspektiv komplimenterer Gotvassli (2013) med styrerens metakunnskap som et krav til utvikling av organisasjonen (s. 94). For å ivareta disse to perspektivene må barnehagen ha kjennskap både til kommunens struktur og representanter, barnehagens interne struktur og styrerens egen kunnskap. Ved å ivareta disse perspektivene kan barnehagen i større grad sikre påvirkningskraft gjennom profesjonalitet og sikkerhet i barnehagens posisjon ovenfor kommunen. Dette reflekteres godt i kap. 4.4.1, som presenterer figur 5.4. Denne figuren illustrerer hva barnehagene svarer både i spørsmål om å motta ekstra tilskudd (fig. 2.5.4) og om de har avgitt svar i mulig påvirkningsstrategi (4.2). Resultatet er at barnehager som avgir svar har en større sannsynlighet for å mene det er lettere å motta ekstra tilskudd til barnehagen, med en varians på 1.9. Barnehagene som svarer «vet ikke» har derimot større sannsynlighet for å mene det er vanskeligere å motta ekstra tilskudd med varians på 0.4. Denne sammenhengen understreker viktigheten av å være bevisst hvilke påvirkningsstrategier som finnes og hvilke som benyttes, på samme måte som det er viktig å opptre profesjonelt.

Mintzberg mener posisjonen barnehagen tar er et viktig strategisk verktøy for å sikre handlingskraften til barnehagen, og knytter barnehagens påvirkningspotensiale direkte til soliditeten i barnehagens uttrykte posisjon (Gotvassli. 2013. s. 239). Under posisjon faller blant annet barnehagen faglige tyngde. Det er av interesse for barnehagen å sikre seg ansatte med både relevant natur- og friluftskompetanse og bred kompetanse innen fagfeltet. Med tyngden til barnehagelærere utdannet med vekt på natur- og friluftsliv har barnehagen større faglig myndighet i saker som omhandler naturfokuset. Dette kan bidra til større gjennomslagskraft for de aktuelle barnehagene, dersom fokuset settes opp mot tradisjonelle barnehager uten en spesifikk vekt. Barnehagens posisjon kan også påvirkes av barnehagens plassering. I statistikken melder 19 barnehager at de ligger nærmest by, og 28 at de ligger nærmest bygd (Vedlegg 2, fig. 1.2, s. 2). Hvis man sammenlikner hvordan disse barnehagene ser på spørsmålet om enkeltheten av å kjøpe inn nytt utstyr, er det en smalere spredning blant bybarnehager ($\sigma^2=4.0$) enn bygdebarnehagene ($\sigma^2=5.2$). Bybarnehagene svarer derfor generelt sett det er lettere å kjøpe inn utstyr enn det bygdebarnehagene gjør (Vedlegg 2, fig. 5.3, s. 12).

Dette kan potensielt knyttes til barnehagens posisjon i de respektive delene av samfunnet, og generelt sett fysisk nærhet til kommunen.

5.3 Administrativ dødvekt

Ved å frigjøre tid fra generelt administrativt arbeid har leder i utgangspunktet mer tid til å jobbe med politisk strategi og posisjon. I henhold til Nicolaisen, Seip & Jordfald (2012) er blant annet økonomi, varebestilling o.l. oppgaver som stjeler mye tid og kan delegeres til andre instanser for å fokusere på mer relevant arbeid (s. 71). Som en naturlig konsekvens av pedagogisk lederrolle i endring, kan det for eksempel være mulig å delegere deler av arbeidet som tilfaller administrasjon til sentrale stillinger vant med økonomisk arbeid og logistikk. Blant annet melder 50 % av barnehagene at de har en fast person med ansvar for utstyr, som er med på å strømlinjeforme den administrative dødvekten i barnehagen, og frigir tid til å utfylle den strategiske endringslederrollen for styrer (Vedlegg 2, fig. 3.2, s. 7). Det er derimot særdeles få barnehager som holder en digital oversikt over utstyret, som også kan være med på å gjøre systemene enklere. Dette er en utvikling som i årene fremover vil bli mer relevant i henhold til påvirkningskraften til barnehagen (Vedlegg 2, fig. 3.1, s. 7).

Barnehager som i større grad gir administrativt ansvar til barnehagelæreren kan fjerne flere timer av pedagogens viktigste arbeid sammen med barna. Eksempelet med ansvarsperson for utstyr er ikke av stor påvirkning over et år, men slik Nicolaisen, Seip og Jordfald henviser er det formålstjenlig å delegere deler av administrasjon som økonomi, innkjøp o.l. til en merkantilansatt, for å ivareta det pedagogiske mandatet til barnehagen (Nicolaisen, Seip & Jordfald. 2012). Dette sikrer at den pedagogiske ansatte kan jobbe tettere på kjerneaktiviteten til barnehagen, og være stillaset barnet trenger når det skal utforske naturen både fysisk og mentalt.

5.4 Direkte og indirekte påvirkning

Et interessant spørsmål som har gitt overraskende resultater er «er barnehagen politisk styrt». Et overtall, med 55 % mener barnehagen ikke er politisk styrt (Vedlegg 2, fig. 4.1.1, s. 8). Dette spørsmålet ble stilt for å finne ut hvilken holdning barnehagen har til begrepet om politisk styring. Uavhengig av om barnehagen er privat eller kommunal skal barnehagen følge barnehagens rammeplan. I tillegg skal barnehagen forholde seg til kommunens rammebudsjett ved kommunale og statlige tilskudd til barnehagen. Disse eksemplene er former for politisk styring som barnehagen må forholde seg til. Denne kunnskapen er viktig for at barnehagens styrer skal ha et korrekt bilde på kommunen, og gjennom det få bedre gjennomslag i kommunesaker som berører barnehagen.

5.4.1 Direkte påvirkning

Hele 34 av barnehagene som har svart avgir de kan bruke en eller flere strategier for påvirkning av kommunen, dette utgjør 72 % av alle barnehagene som har svart (Vedlegg 2, fig. 4.2, s. 9). I tidligere delkapittel henviser dette til korrelasjon mellom innkjøp og påvirkningen. I dette delkapittelet handler det om direkte påvirkning i henhold til barnehagens geografi. Det viser seg at barnehager i Midt-Norge i lavere grad egenmelder påvirkningsstrategier som krever direkte involvering, med hhv. 36 %, 18 % og 9% på faglige råd, lobbyvirksomhet og fagorganiserte/ politiske grupper. I Nord, Øst og Vest er det derimot et større gjennomsnitt som anvender disse formene for påvirkning.

5.4.2 Indirekte påvirkning

Derimot svarer over 50 % av barnehagene i Midt-Norge at foreldre viser sine stemmer. Det er også et gjennomsnitt på over 50 % for alle regioner i Norge som svarer at foreldrestemmen brukes uoppfordret av barnehagen (Vedlegg 2, fig. 5.1, s. 10). Dette kan være en konsekvens av at det jf. norsk lov er hjemlet at barnehageeieren skal fremlegge viktige saker relevante for barnehagen til foreldrerådet og samarbeidsutvalget, som består av foreldre og ansatte (Barnehageloven, 2006. § 4). Fra barnehageledelsen sin side blir dette indirekte påvirkning, men det er fortsatt en informasjonskanal med innflytelse på kommunen. For å få sin stemme hørt må også barnehagene gi sine innspill med riktig informasjon i god tid før vedtak skal fattes, slik at det konkrete vedtaket blir så godt som mulig (Larsen & Slåtten, 2013. s. 304). På denne siden er spesielt Østlandsbarnehagene og Vestlandsbarnehagene veldig sterkt på, med hhv. 64 % og 60 % som melder om denne typen påvirkning.

Andre faktorer som også påvirker hvordan barnehagene bruker påvirkningskraften er om barnehagen befinner seg i by eller bygd. Bygdebarnehagene svarer mye mer konkret hvilke påvirkningsstrategier enn det bybarnehagene gjør, da hele 42 % svarer «vet ikke» av bybarnehagene, og bare 18 % svarer «vet ikke» av bygdebarnehagene (Vedlegg 2, fig. 5.2, s. 11). Dette spesielt fordi så mange som 70% av bygdebarnehagene egenmelder at foreldrene viser sin stemme opp mot kommunen. Dette vises også i forholdet mellom naturbarnehager og friluftsbarnhager, der foreldre i naturbarnehagene er mer aktive i kommunepåvirkning enn friluftsbarnhagene (66 % mot 42 %).

5.5 Oppsummering

I et administrativt bilde i natur- og friluftsbarnhager er det mange faktorer som spiller inn på samarbeidet mellom kommune og barnehagen. Delegering av oppgaver og frigjøring av tid er faktorer som gir bedre tid til styrerens arbeid med politisk strategi og planlegging av arbeid

opp mot kommunen. Statistikken viser at det er store forskjeller på barnehager avhengig av både geografi og holdning, men at de fleste barnehagene har samme utgangspunkt. Dersom barnehagene skal øke sin politiske gjennomslagskraft kan det tjene den individuelle barnehagen å jobbe målrettet med politisk strategi og bevisstgjøre seg egen kunnskap (metakunnskap) og hvilke muligheter barnehagen har for påvirkning. Oppsummert er denne politiske påvirkningen til syvende og sist nødvendig for å skape et så godt miljø som mulig for barna barnehagen skal tjene.

Natur- og friluftsbegrepet har endret seg, og er i kontinuerlig endring. Det er vanskelig å forespeile hvordan begrepet vil utvikle seg, men det er klart at en endring må skje mellom kommunen og barnehagen dersom det skal bli lettere å motta nødvendige midler for å drifte et natur- og friluftsfokusert barnehagekonsept. Barnehagen står også for en del av dette ansvaret, og må være konkret i tilbakemelding og faglige råd de gir til kommunen i alle saker som preger både barnehagene og miljø-/naturpolitikk.

I denne bacheloroppgaven har jeg sett på hvilke utfordringer som preger hverdagen og årshjulet til natur- og friluftsbarnehager fra et administrativt perspektiv. Det er klart at barnehagenes posisjon i forhold til kommunen burde styrkes for å sikre at natur- og friluftsfokuset kan fortsette å driftes i takt med utviklingen av begrepet.

Til oppgavens formål skal jeg ikke konkludere, men presentere de generelle linjene som kommer ut av analysen og drøftingen. Slik jeg redegjør for i kapittel 2.5 er det vanskelig å vite om svarene jeg har fått representerer en populasjon, eller kun de mest engasjerte barnehagene. Likevel har jeg fått svar fra nærmere 50 % av bruttoutvalget, som burde gi gode indikasjoner på helheten.

Det er blant barnehagene store forskjeller i hvor alvorlig de mener ulike utfordringer er, og hvilke løsninger barnehagene bruker varierer. Likevel finnes det felles linjer for hvilken type påvirkning og hvilke holdninger barnehagene har både til tilskuddsordninger, incentivordninger og selve samarbeidet mellom barnehagen og kommunen.

Natur- og friluftsbarnehage er et begrep som i Norge har vokst betraktelig de siste årene, og som ikke viser tegn til å stoppe. Det kontinuerlige fokuset på naturbevaring og bærekraftig utvikling i samfunnet for øvrig styrker mandatet til disse barnehagene i deres arbeid mot en lysere, og grønnere fremtid. Å være styrer i en natur- og friluftsbarnehage gir et ekstra ansvar i å påvirke sentrale ledd i saker som omhandler dette fokuset, da barna er fremtidens miljøforkjempere og friluftsfolk. For å nå dette målet må barnehagene begynne å bruke strategier som sikrer gjennomslag, gjennom nøye planlegging og implementering av tiltak.

Kommunens ansvar er å tilrettelegge for flere ordninger som gir incentiv til bærekraftig utvikling og naturbevaring. Dette sikrer at ikke bare natur- og friluftsbarnehagene, men alle barnehager kontinuerlig utvikler begrepet om bærekraft, og former en ny generasjon som gjennom innovasjon og naturkjærlighet skal ta vare på det eneste miljøet vi har.

Dette krever arbeid og villighet fra alle sider, og en felles linje må legges for alle barnehager nasjonalt. Med kommunene og barnehagene på samme side kan et grønnere Norge vokse frem.

Referanser

- Barnehageloven. (2006). Lov om barnehager (barnehageloven), LOV-2005-06-17-64. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64?q=barnehageloven> 16.04.18
- Bølgan, N. & Lysell, T. (1996). *ALBA 5: Administrasjon og ledelse i barnehagen: 5: Økonomi i barnehagen : budsjett- og regnskapsarbeid*. Oslo: Kommuneforlaget AS
- Gotvassli, K.-Å. (2013). *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen – forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/> 10.04.18
- Larsen, A. K. & Slåtten, M. V. (2010). *En bok om oppvekst – samfunnsfag for førskolelærere – 3. utgave*. Bergen: Fagbokforlaget AS
- Lundhaug, T. & Neegaard, H. R. (2013). *Friluftsliv og uteliv i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm
- Lysklett, O.B. & Bakke, H. K. (2013). Gjest i naturen. I Lysklett, O. B. *Ute hele uka – Natur- og friluftsbarnhagen* (s. 152 – 179). Oslo: Universitetsforlaget
- Lysklett, O. B. (2013). *Ute hele uka – Natur- og friluftsbarnhagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Lysklett, O. B. (2016). *Hva kjennetegner naturbarnehager? Hvordan gjør de det?*. Hentet fra: <https://dmmh.no/media/dokumenter/kurs/2016/ute-hele-dagen-oslo/hva-kjennetegner-naturbarnehager-og-hvordan-jobber-de.pdf> 10.04.18
- Miller, J. & Glassner, B. (2016). The 'Inside' and the 'Outside': Finding Realities in Interviews. I Silverman, D. (Red.), *Qualitative Research* (s. 51-66). California: SAGE Publications Ltd
- Moss, P. (2014). *Transformative change and real utopias in early childhood education – a story of democracy, experimentation and potentiality*. New York: Routledge

- Nicolaisen, H., Seip, Å. A. & Jordfald, B. (2012). *Tidstyver i barnehagen – Tidsbruk i barnehager i Bydel Alna*. Fafo-rapport 2012:01. Oslo: Fafo. Hentet fra:
<http://www.fafo.no/index.php/nb/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/item/tidstyver-i-barnehagen>
- Rennstam, J & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie – om analysearbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur
- Richards, L. (2005). *Handling Qualitative Data – A practical guide*. London: SAGE Publications Ltd
- Ryen, A. (2016). Research Ethics and Qualitative Research. I Silverman, D. (Red.), *Qualitative Research* (s. 31-46). California: SAGE Publications Ltd
- Sander, K. (2017, 09. april). Metodetriangulering. *Forskning og metodelære*. Hentet fra:
<https://estudie.no/metodetriangulering/> 04.04.18
- Strømsted, E. B. (2017, 6. juni). *Barnehagen fikk miljøsertifikat*. NRK Vestfold. Hentet fra:
<https://www.nrk.no/vestfold/barnehage-fikk-miljosertifikat-1.13547594> 10.04.18
- Slåen, B. M. & Svee, A. M. (1995). *Haukvannet Friluftsbarnhage – Rapport fra utviklingsarbeid 1991 – 1993*. Trondheim: Haukvannet Friluftsbarnhage
- Tetzchner, S. von. (2001). *Utviklingspsykologi – Barne- og ungdomsalderen*. Oslo: Gyldendal Akademisk.